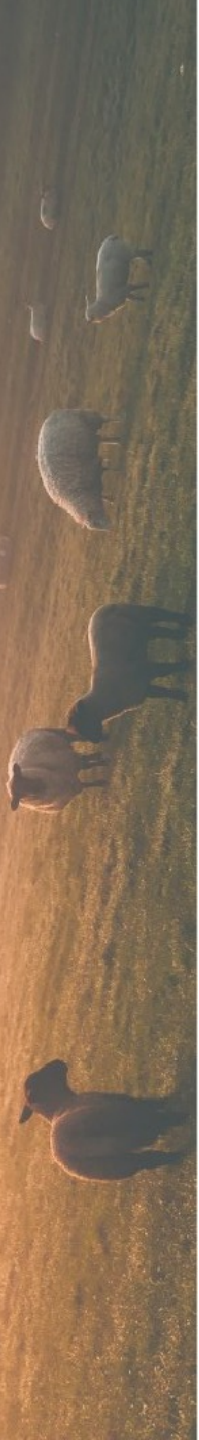

Je kunt meer doen, dan je denkt!

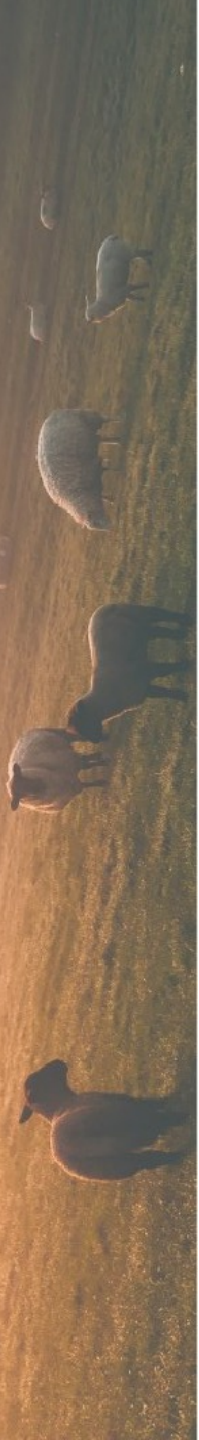
*Pedagogisch handelen vanuit
onrechtvaardigheidsperspectief*

Workshop VBSP-congres van Anja Diender

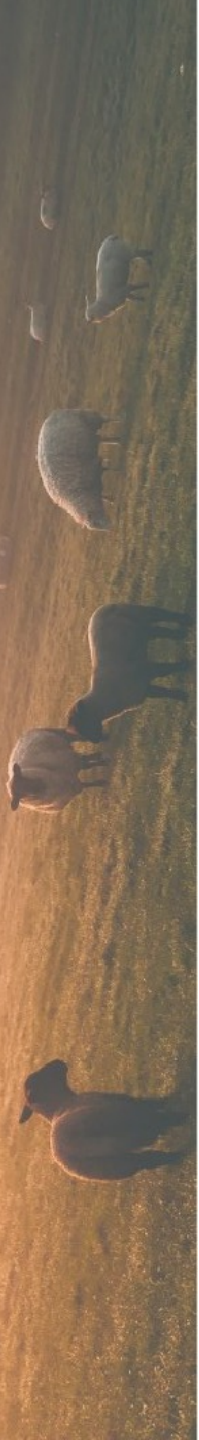
Waarover ik wat ga vertellen

- Mijzelf
- Wat ik in de praktijk zag
- Resultaten rechtvaardigheidsonderzoek
- Onrechtvaardigheid en executieve functies
- Waarom ene meer onrechtvaardigheid tegenkomt, dan andere
- Kenmerken pedagogisch handelen vanuit rechtvaardigheids-
perspectief
- Preventief, de-escalerend en meer gelijke kansen/resultaten

Over mij

- Jarenlang (juridische achtergrond) gewerkt in Ruimtelijke Ordening: toenemend projecten met conflicten en boze, dwarse mensen
- Gestopt vanwege gezondheidsproblemen kind, avonduren studie Psychologie Leiden: sociale- en organisatiepsychologie en onderwijs- en ontwikkelingspsychologie
- Daarna werkzaam grensgebied zorg/onderwijs: psycholoog, counselor, coördinator externe time-out, leerkracht, IB-er, zorgcoördinator
- Schietincident Terra College 2003, getuigendeskundigen: oorzaak opeenvolgende waarneming onrechtvaardigheid (schorsing druppel)

- Sindsdien meer focus op ongelijke behandeling
- veel probleemleerlingen sterk rechtvaardigheidsgevoel, stevig temperament, al jong negatief opvallen en/of willen niet opvallen, ze voelden zich heel onrechtvaardig behandeld
- Hun slogans zijn ‘ Ze moeten altijd mij hebben!”, ‘ Het is niet eerlijk!’ en ‘ Het maakt toch niet uit wat ik doe, het is nooit goed!’
- Die slogans heb ik in mijn boek ‘ Ze moeten altijd mij hebben!’ onderbouwd met resultaten WO onderzoek van anderen

Even terug

- Wanneer was je voor het laatst heel boos?
- Waarover ging het?
- Wat dacht en voelde je toen?
- Ging het vooral over de uitkomst of de manier waarop je werd behandeld?
- Wat voel je nu, nu je er aan terugdenkt?
- Rechtvaardigheidsonderzoek: vooral de wijze van behandeling wordt als heel onrechtvaardig ervaren!
- Jaren later beschrijven en emoties alsof gisteren is gebeurd
- Herken je dat? Heb je een sterk rechtvaardigheidsgevoel?

Wat zag ik in de praktijk

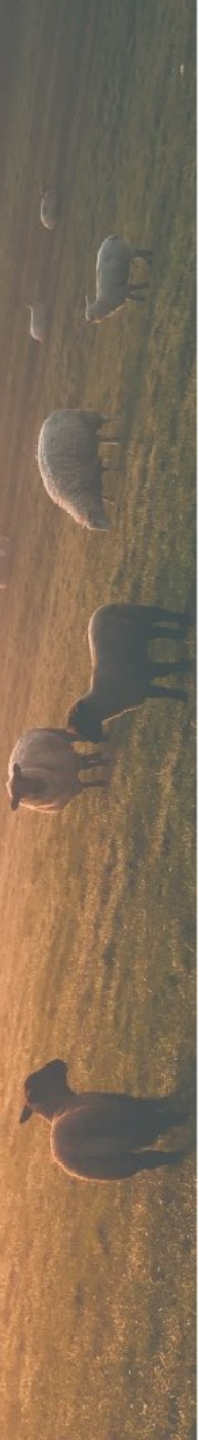
Bij de ene persoon meer
dagelijkse druppels onrecht-
vaardigheid (al dan niet terecht),
dan bij de andere

Bijna vol: 1 druppel (onterecht
ervaren schorsing of niet groeten)
volstaat voor overlopen!

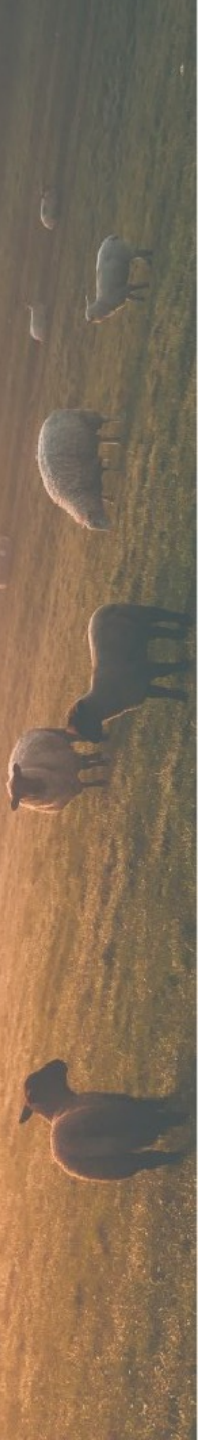
Emmer onrechtvaardigheid/stress

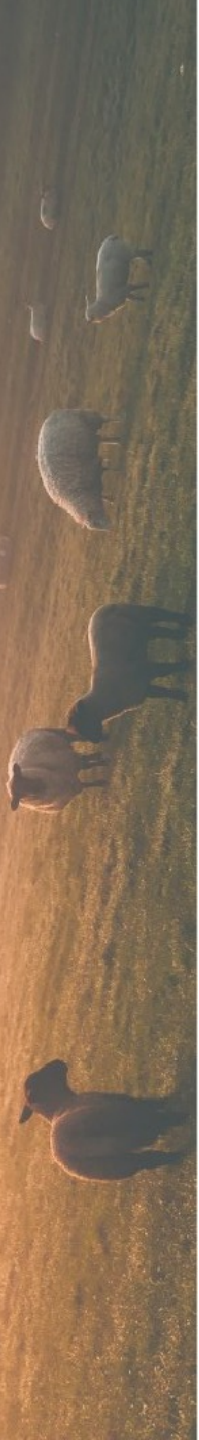
Leerlingen, ouders en leerkrachten

- Bij ernstig probleemgedrag vaak volle emmers
- Advies: niet in gesprek gaan als alle emmers vol zitten, dan vraag je om disrespect, negatieve opmerkingen e.d.
- Verminderen onrechtvaardigheid op werk ouders, werkt door bij de kinderen en leerkrachten, minder geïrriteerd
- Verminderen onrechtvaardigheid bij leerkrachten, werkt ook door bij kinderen en ouders, minder geïrriteerd
- Het is niet alleen de opvoeding
- Emmers leeg houden, is taak van de brede omgeving, ook jij en ik

Sterk rechtvaardigheidsgevoel

- Bijna alle probleemjongeren en dwarse en boze volwassenen die ik tegen kwam hadden een sterk rechtvaardigheidsgevoel.
- Rechtvaardigheid staat centraal in hoe ze over zichzelf en anderen denken
- Het stuurt hun aandacht bij interpretatieruimte in de dagelijkse situaties
- Gevolg: ze nemen eerder onrechtvaardigheid waar, zijn er meer mee bezig en rapporteren dat vaker

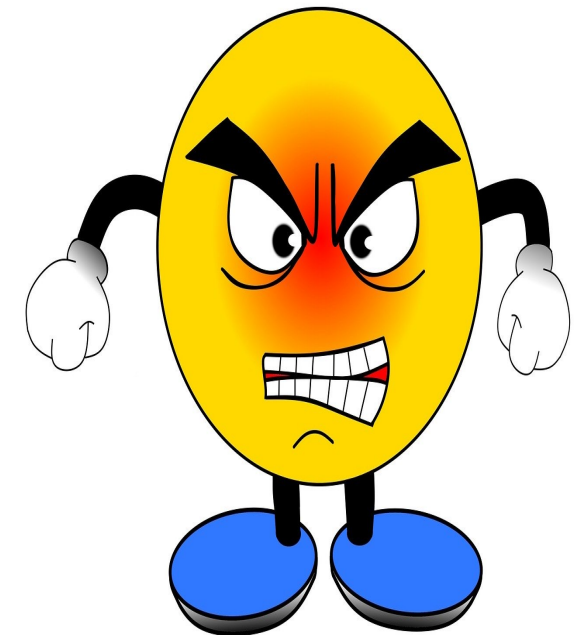

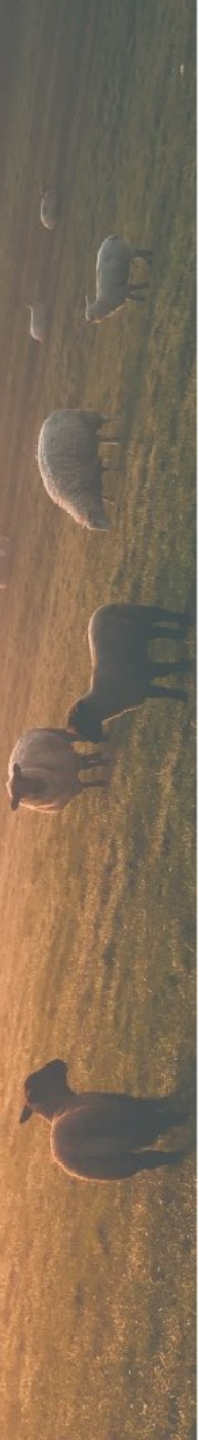
Waarom willen mensen rechtvaardig behandeld worden?

- Diepste 'zijn' en aangeboren
- Signaal dat je erbij hoort, ertoe doet, status hebt in de groep
- Het geeft een gevoel van veiligheid en zekerheid
- Het weerspiegelt hoe je omgeving je ziet
- Hoge score op 'onrechtvaardigheid' is ook gerelateerd aan gezondheid, o.a. lage rugpijn en depressie
- (Pre)puberteit: de periode van ongelijke behandeling afhankelijk uiterlijk waarneembare kenmerken (fenotype)
- (Pre)pubers vooral op rechtvaardigheid gericht

Onrechtvaardigheid (in hersenen)

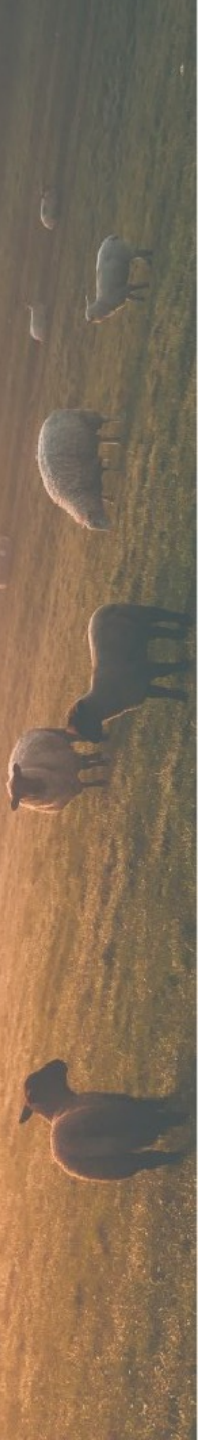
- Prikkel (fysieke) pijngebied, rechtvaardigheid beloningsgebied
- Kan hersenen in 'dreigingsstand' zetten: vluchten/vechten
- Triggert negatieve gevoelens als boosheid, machteloosheid en frustratie
- Hersenen zijn niet meer gericht op schools leren, werk en/of opvoeden, maar omgaan met de dreiging tot sein 'veilig'
- Rechtvaardige behandeling kalmeert en de-escalereert

Executieve functies

- Prefrontale cortex, controle kamer, is laatst uitontwikkeld
- Gaat om functies als:
 - aandacht richten (selectieve aandacht)
 - aandacht switchen (flexibele aandacht)
 - onderdrukken impulsen (inhibitiecontrole)
 - zelfregulatie (zelfcontrole)
 - Vooruit plannen/denken
- Sturen je aandacht, gedachten, gevoelens en handelen

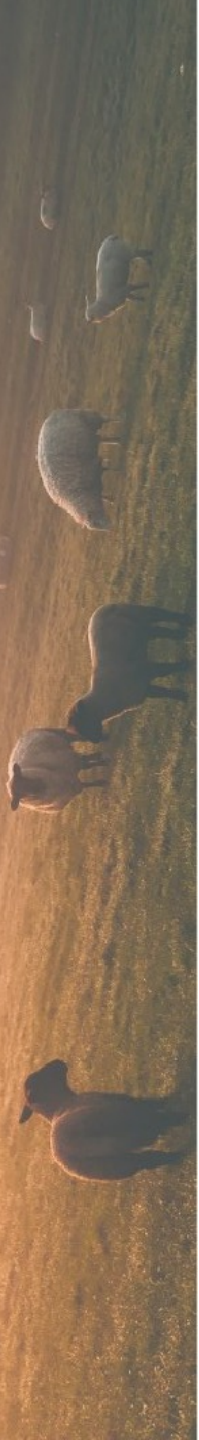

Onrechtvaardigheid waarnemen: direct corrigeren

- Onterecht beschuldigd, vervelende opmerkingen, buitengesloten, gepest of afgewezen: eerste (onbewuste) impuls corrigeren
- Die (samen met emoties) onderdrukken om 'normaal' te reageren
- Lastig, want alle aandacht gericht op omgaan 'dreiging'
- Waardoor minder analyseren, probleemoplossend vermogen en creatief denken, daarnaast vernauwd blikveld
- Nodig: goede executieve functies/ruimte in werkgeheugen
- Die hebben goede leugenaars, goede presteerders, maar probleemjongeren niet

Waarom neemt de ene persoon meer onrechtvaardigheid waar dan de ander?

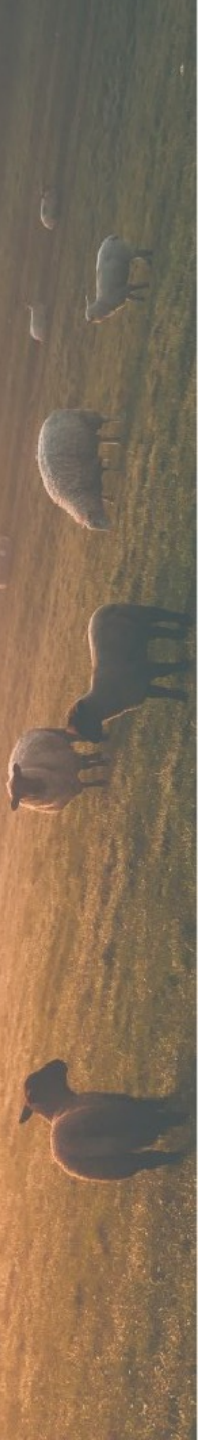
- Sterk rechtvaardigheidsgevoel
- Fenotype (uiterlijke kenmerken), als negatief opvallende stem, gezicht met dominantie/agressie kenmerken
- Van fenotype vaak in de eerste seconden afleiden hoe de ander zal zijn
- Eerst een beoordeling op dimensie warmte: hoe aardig, sociaal, vriendelijk, eerlijk moreel en betrouwbaar de ander is, daarna pas op dimensie vaardigheden en competentie
- Beoordeling op warmte bepaalt of het een positief of negatief beeld is, competentie de mate waarin (ook docent)
- Door de bevestigings- en ondervragingsbias wordt meeste gedrag passend in dat beeld ingepast. Ongelijke strijd
- Negatieve informatie weegt loodzwaar, negatief beeld omkeren lastig

Kenmerken rechtvaardige procedures

- Consistent en voorspelbaar zijn
- Transparant zijn, goede informatie geven
- Rekening houden met alle belangen
- Neutraal opstellen
- De persoon horen, vooral over zaken die hem aangaan
- Respectvol zijn naar de ander

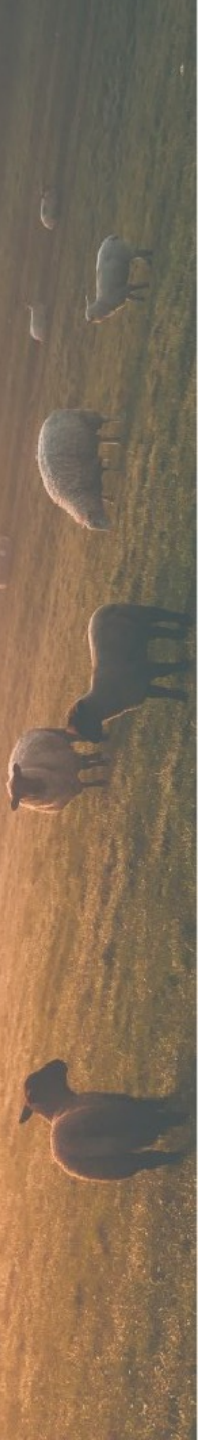
Zijn ook de werkende elementen van veel interventies!

*Pedagogisch handelen vanuit rechtvaardigheids-
perspectief wordt dan ook gekenmerkt door :*

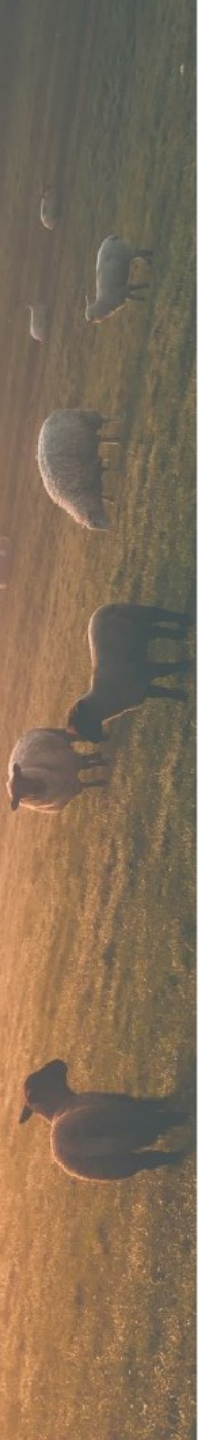
- Consistent en voorspelbaar zijn
- Transparantie
- Neutraal zijn
- Rekening houden met alle belangen
- De ander daadwerkelijk horen (geen trucje)
- Respectvol zijn naar de ander (ook als die niet respectvol naar jou is)
- Vertrouwen hebben in en uitstralen naar de ander

Dat werkt preventief en de-escalerend. Neutraliseert de bevestigings-/ondervragingsbias bij beoordelingen. Staat aan de basis van gelijke kansen en daarmee gelijke resultaten.

Handvatten

- Voorkom negatieve opmerkingen, geen compensatie nodig
- Neutraliseer de invloed van de bevestigingsbias door rechtvaardige procedures toe te passen
- Kijk verder dan de eerste indruk, besef de vertekeningen en zie de daadwerkelijke handelingen en gedragingen
- Dan voorkom je dat goed gedrag bestraft wordt en slecht gedrag niet gezien
- Leer mensen die negatief opvallen minder op te vallen, bijv. door te fluisteren bij een harde stem i.p.v. gedragscursus of een omgeving te zoeken waar ze positief opvallen, zoals meehelpen sportwedstrijden
- Besef vooral ook hoe je zelf op anderen overkomt!

Elke druppel minder kan het verschil maken!

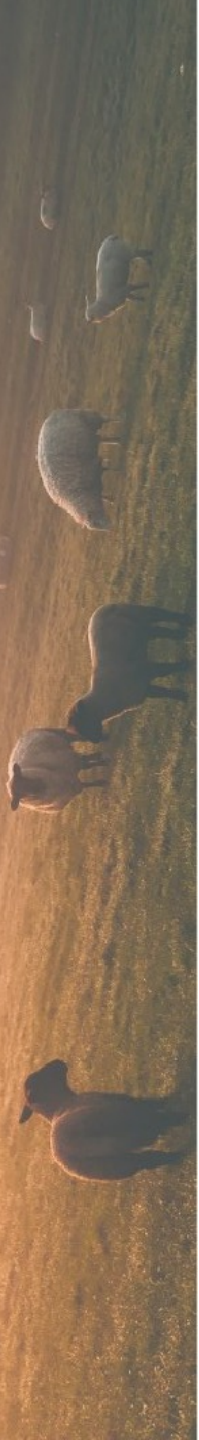
Dank voor je interesse! Fijne dag!

Meer weten? Lees dan mijn boek *“Ze moeten altijd mij hebben!”*
(vandaag 16,95 i.p.v. 21,80 E)

Ebook 10 E via reguliere boekhandel e.d. of

Contact? Email: diendercouns@hotmail.com
of via linkedin

Bibliografie

- Baumert, A., & Scmitt, M. (2009). Justice sensitive interpretations of ambiguous situations. *Australian Journal of Psychology*, 61, 6-12.
- Bondü, R., & Krahé, B. (2015). Links of justice and rejection sensitivity with aggression in childhood and adolescence. *Aggressive Behavior*, 41,(4), 353-368.
- De Cremer, D., & Blader, S. (2006). Why do people care about procedural fairness? The importance of belongingness in responding and attending to procedures. *European Journal of Social Psychology*, 36, 211-228.
- de Waal, F. (2013). *De Bonobo en de tien geboden: moraal is ouder dan de mens, vertaling N. Groen*. Amsterdam: Atlas Contact.
- Eisenberger, N., Lieberman, M., & Williams, K. (2003). Does rejection hurt? An fMRI study of social Exclusion. *Science*, 302, 290-292.
- Lerner, M. (1980). *The Belief in a Just World. A fundamental Delusion*. New York: Plenum Press.
- Lieberman, M. (2007). Social Cognitive Neuroscience: A Review of Core Processes. *Annu.Rev. Psychology*, 58,259-289.
- Mikula, G. (1986). The experience of injustice: Toward a better understanding of its phenomenology. In H. C. Bierhoff, *Justice in social relations* (pp. 103-123). New York: Plenum.
- Moriguchi, Y. (2014). The early development of executive function and its relation to social interaction: a brief review. *Frontiers in Psychology*, doi:103389/fpsyg.2014.00388 .
- Reinhard, M., Dickhäuser, O., Marksteiner, R., & Sporer, S. (2011). The case of Pinocchio: teachers' ability to detect deception. *Social Psychological Education*, 14, 299-318.
- Sitskoorn, M. (2010). *Passies van het brein: Waarom zondigen zo verleidelijk is*. Amsterdam: Bert Bakker
- Smidts, D., & Huizinga, M. (2011). *Gedrag in uitvoering: over executieve functies bij kinderen en pubers*. Amsterdam: Nieuwezijds.
- Tabibnia, G., Satpute, A., & Lieberman, M. (2008). The sunny side of fairness: preference for fairness activates reward circuitry (as disregarding unfairness activates self-control circuitry). *Psychological Science*, 19, 339-347.
- van Loo, F., & van Doorn, E. (2013). *Basisboek Mediërend leren: van medisch labelen naar omgaan met verschillen*. Amsterdam: Boom.